

«EL FOGAR DE LA CULTURA PALAFRUGELLENC».
75 ANYS DE LA BIBLIOTECA DE
PALAFRUGELL A TRAVÉS DELS DIETARIS
DE LES SEVES BIBLIOTECÀRIES

Per Montserrat Colomé^(a), David Figarola^(a),
Isabel Pernal^(a) i Susana Ruiz^(a)

^(a) Biblioteca Municipal de Palafrugell · biblioteca@palafrugell.cat

RESUM:

Amb motiu de l'exposició 75è aniversari de la Biblioteca de Palafrugell, els dietaris de les bibliotecàries es converteixen en una font documental de primera mà, molt important. L'article és una aproximació a partir de la qual copsem el funcionament i l'esdevenir de la biblioteca així com el dia a dia de la nostra història local. Fem un petit homenatge al paper que van desenvolupar les bibliotecàries durant el desplegament del sistema bibliotecari català i la gran tasca que van fer contribuint a la construcció d'un país modern.

PARAULES CLAU:

Biblioteca, bibliotecàries, dietaris, Palafrugell.

ABSTRACT:

On the occasion of the 75th anniversary of Palafrugell Library exhibition, the librarians' ledgers are important primary-source documents enabling us to understand the organization and the future of the library, as well as providing an insight into everyday aspects of local history. This article pays homage to the role of librarians in setting up the Catalan library system and their huge contribution towards the development of a modern society.

KEY WORDS:

Ledgers, librarians, library, Palafrugell.

Recepció: 31/03/2014 · Acceptació: 02/04/2014

INTRODUCCIÓ

Per a commemorar l'efemèride del 75è aniversari de la Biblioteca popular de Palafrugell, el personal d'aquest equipament decideix muntar una exposició, l'estiu de 2013, per a mostrar la seva història i trajectòria. Davant el gran potencial dels dietaris de les bibliotecàries conservats al fons de la Biblioteca de l'Arxiu Municipal de Palafrugell (AMP), s'utilitzen com a fil argumental de l'exposició. Molta documentació queda al tinter i es planteja la necessitat d'un article, com a prolongació d'aquesta exposició. En tot cas, caldria remarcar que el valor testimonial com a font històrica d'aquests dietaris mereixeria un estudi més extens. Aquest article, escrit a quatre mans, vol ser tan sols una primera passa en el camí per a homenatjar la tasca d'aquestes bibliotecàries. Reclamar el seu protagonisme i la seva aportació és un petit exercici més per a recuperar la memòria col·lectiva de la que formem part. Hi ha moments de la nostra història local, com la Segona República o la Guerra Civil, on el seu testimoni esdevé molt valuós per a comprendre com fou el dia a dia d'aquells palafrugellencs i palafrugellenques, quins sentiments experimentaven i com batejava la vila. Així ho hem entès nosaltres i per això hem seleccionat uns volums i uns escrits dels dietaris davant d'altres (Fig. 1).

També hem volgut enquadrar la biblioteca de Palafrugell dins la història del sistema bibliotecari català, atès que el seu paper fou d'una rellevància notable: va ser la darrera de les biblioteques inaugurades seguint les directrius d'Eugeni d'Ors i Jordi Rubió (la vint-i-unena) i a més, en un moment estratègic, perquè va permetre, segons l'historiador Joan B. Culla¹, que el viatge del president de la Generalitat Lluís Companys i el conseller de Cultura, Carles Pi i Sunyer, per inaugurar-la el 24 de juliol de 1938, contribuís a alimentar la sensació de normalitat davant d'un moment crucial pel desenvolupament final de la guerra: l'inici de la batalla de l'Ebre. Culla també remarcà la tasca de reforma social que es duia a terme, seguint el model anglosaxó de biblioteca del pioner Andrew Carnegie, adreçat sobretot a les classes populars i el seu progrés. En uns moments intensos i convulsos, la biblioteca de Palafrugell, el bibliobús, la vila, etc., van ésser protagonistes de la història i per això hem volgut fer esment de com va començar aquesta implantació del sistema bibliotecari a Catalunya.

1 Conferència realitzada a la biblioteca de Palafrugell el 24 de juliol de 2013 amb motiu de la celebració del 75è aniversari.

Fig.1. Logotip amb motiu del 75è aniversari de la Biblioteca de Palafrugell. Disseny: Susana Ruiz.

1. ELS NOUS «DIETARIS»

Actualment, podem arribar a aquesta visió espontània i viva que es transmet amb els comentaris escrits en els dietaris, a través dels mitjans que ens han portat les noves tecnologies digitals: els blogs, Twitter o Facebook. Però amb aquests documents es perd molta informació sobre la gestió diària de la biblioteca, ja que això es recull en bases de dades professionals i a través dels missatges de correu electrònic. Una altra problemàtica dels nous suports és la seva conservació. La seva perdurabilitat a la xarxa no està, de moment, garantida, per tant hi ha el risc que aquests documents siguin irrecuperables d'aquí un temps.

El document que, mantenint les distàncies, es podria assimilar més als dietaris, és possiblement el blog. La periodicitat en què se sol entrar comentaris és força alta, això ens pot donar una idea força aproximada del ritme i de l'ambient que es respira a la biblioteca. Les entrades o articles es presenten en ordre cronològic invers, el primer que es visualitza és la darrera entrada publicada. Us en mostrem un exemple (fragments del blog de la Biblioteca de l'Escala)²: "La meua feina m'agrada. Sóc bibliotecària i hi ha petits moments del dia a dia laboral que són inoblidables i que m'agradaria compartir amb vosaltres: Les mostres d'agraïment de l'usuari super educat que no sap com fer-nos saber com n'està de content

² Data 29-10-2013.

del tracte que rep cada vegada que ve. O aquell altre que, sense feina i sense família, a la biblioteca se sent acompanyat i troba l'escalfor que li falta a casa seva (...). Els nostres veïns holandesos, que passen llargues temporades al poble, i utilitzen la biblioteca per ampliar els seus coneixements de la nostra llengua. Les seva il·lusió i esforç per integrar-se són d'admirar. No ens podem oblidar dels usuaris de temporada que, des de fa molts anys, ens visiten any rere any i que, veient la crecudada que han fet els seus fills, ens adonem que el temps passa massa ràpid. Que quan és l'hora de marxar ens diuen, tristos perquè s'han acabat les vacances però alhora satisfets perquè tornen a casa, «Fins l'any que ve. Que passeu un bon hivern!». I encara, les dues noies immigrants que van començar a venir quan encara no parlaven gens ni mica el català, amb la timidesa habitual del nouvingut, i que ara ja s'hi troben com a casa seva. I al senyor, també immigrant, que utilitza el servei d'ordinadors per anar escrivint de mica en mica la seva novel·la, aquella que no sabrem mai si s'ha editat".

2. EL SISTEMA BIBLIOTECARI CATALÀ

En els seus inicis el sistema bibliotecari català fou un projecte realment innovador dins del marc cultural espanyol (Llobet, 2008, p. 7), un model nou de biblioteca, amb una proposta de lectura d'abast nacional sota el paraigües i guiatge de la Mancomunitat de Catalunya. Eugeni d'Ors i Jordi Rubió foren els directores encarregats d'estendre aquesta xarxa de biblioteques populars a partir de 1918. Abans d'aquest moment, les úniques biblioteques públiques que hi havia eren les provincials, amb fons de la desamortització, patrimonials, històrics, etc., però no prestaven documents, tenien restringida l'entrada a les dones i el personal no estava format. Darrere aquests nous serveis públics també es cercava construir una Catalunya segons els principis noucentistes: culta, europea i civilitzada (Rovira, 2005, p. 5). Per aconseguir-ho, la cultura, la lectura i els llibres eren els instruments cabdals i per això, la creació de biblioteques esdevenia fonamental. Amb una cultura catalana lligada a les institucions oficials van sorgir l'Institut d'Estudis Catalans (1907) i la Biblioteca de Catalunya (1907),³ considerada la biblioteca capda-

3 Fins el 1914 no es va obrir al públic, per això aquest any 2014 se'n celebren els 100 anys.

vantera de totes les altres, que n'eren les filials i que el 1913, a petició de Prat de la Riba, fou comandada per Jordi Rubió i Balaguer, amb un paper decisiu en el desenvolupament de les biblioteques catalanes, com la de Palafrugell. Eugeni d'Ors també proposà la creació de l'Escola Superior de Bibliotecàries, per professionalitzar-ne el personal (San Segundo, 2000, p. 516). Un centre d'ensenyament amb aquest enfocament era inexistent a la resta de l'Estat.

El 17 de març de 1920 es creà la Central de Biblioteques Populars, sota la direcció de Rubió. Aquesta Central havia de coordinar les activitats de les biblioteques i assegurar-ne la uniformitat de tècniques i de serveis, tenir cura de la selecció i compra de llibres, l'adquisició de material tècnic, organitzar reunions anuals de bibliotecàries i establir un inventari que constituís un catàleg col·lectiu. En aquesta direcció, al primer dels dietaris de les bibliotecàries, l'escrit per Antònia Matosas, hi ha anotacions de l'assídua correspondència que mantenia amb en Jordi Rubió, les diverses visites que aquest realitzà a la Biblioteca de Palafrugell, així com les necessitats i les demandes que li feien arribar. Les directrius de Rubió i la Mancomunitat eren les mateixes per a totes les biblioteques populars, aquesta intervenció política i administrativa era d'abast nacional i cercava també dotar les biblioteques d'un conjunt de llibres escollits per estendre l'ensenyament tècnic i professional i assegurar així l'avenç econòmic del país, a més d'enfortir el procés de construcció d'identitat nacional. En paraules de Jordi Llobet: nació i formació. O una peça més en la construcció d'un país modern, segons Teresa Mañà, per a situar Catalunya a un nivell europeu, en uns moments, els de la Mancomunitat, en què la meitat de la població era analfabeta. També, segons la mateixa autora, les biblioteques de la Mancomunitat foren les primeres biblioteques modernes de l'Estat espanyol. El projecte es basava en tres aspectes essencials: els edificis, el fons i el personal. Us citem un fragment del text de Mañà (2010, p. 54): «El personal era només femení, cosa que garantia, com exposava Ors en aquest apartat del Projecte (p.85-87), que fos "de primer ordre i ben triat", preparat i, sobretot, amb una gran vocació i entusiasme per la feina. Ors les anomena "futures missioneres de l'obra de la civilitat a Catalunya" i les forma gairebé personalment, a l'Escola de Bibliotecàries, amb una preparació tècnica i una preparació de cultura general en

humanitats que les "situa per damunt de la mitjana". Eren, i se sentien, unes escollides. Ors, amb previsió i encert, diposita en elles tota la confiança per al bon èxit de les biblioteques populars».

Amb la dictadura de Miguel Primo de Rivera (1923-1930) es va dissoldre la Mancomunitat i fins a la proclamació de la II República espanyola (el 14 d'abril de 1931) no es van reunificar les biblioteques en una sola xarxa, sota la direcció, altre cop, de Rubió. De 1931 a 1936 hi hagué una gran activitat bibliotecària: es crearen vuit biblioteques més. Les biblioteques populars catalanes eren estudiades amb admiració per especialistes estrangers. En elles s'organitzaven activitats per a infants i adults per mirar d'arribar a tota mena d'usuaris. La Central mantenia contactes amb les associacions bibliotecàries més significatives de l'estranger i estudiava la manera d'organitzar més endavant biblioteques per a persones cegues i d'hospitals a Catalunya (Mayol, 2005).

Amb l'esclat de la guerra es va posar de manifest un extraordinari interès per instruir-se, tant a Catalunya com a la resta d'Espanya. La Guerra Civil (1936-1939) no aturà l'activitat bibliotecària, però la va condicionar. Com veurem, les biblioteques van continuar funcionant malgrat la manca de subministraments de tota mena.

El 1937 es va crear el Servei de Biblioteques del Front i el maig de 1938 s'habilità un vehicle com a biblioteca ambulante, el bibliobús, per a prestar un servei organitzat de lectura als combatents de la rereguarda i el front, i als convalescents dels hospitals. En total va fer 18 viatges arreu de Catalunya i per terres d'Aragó. Es crearen dues noves biblioteques: Esparraguera (1937) i la de Palafrugell, el 1938. En finalitzar la guerra, el bibliobús va fer l'últim viatge transportant un grup d'intel·lectuals (Francesc Trabal, Mercè Rodoreda, Armand Obiols, Joan Oliver, Anna Murià, etc.) cap a la frontera. La postguerra portà el trencament del sistema bibliotecari català i un llarg període de repressió política, social i cultural. La Diputació de Barcelona assumí el que quedava del sistema bibliotecari dins del seu territori. Rubió fou represaliat i obligat a deixar tots els càrrecs. La nova ideologia originà profunds canvis en les prioritats, en l'estil, en la llengua, en la cultura, en la forma de vida del país i, en conseqüència, en el desenvolupament bibliotecari. Els fons de les biblioteques foren censurats i mutilats d'acord amb les Normas del Patronato Provincial de Archivos, Bibliotecas y Museos. Molt del personal bibliotecari també fou retirat

dels seus llocs de treball. Malgrat això, durant els llargs anys del franquisme es va intentar mantenir l'esperit que havia caracteritzat aquest col·lectiu professional durant els seus inicis.

Si reprenem el fil de la història de la biblioteca de Palafrugell, trobem un anhel de biblioteca que ja venia de temps enrere. El ferm recolzament que sentien els vilatans per la creació d'un espai com aquest es remunta fins el 1872, quan els palafrugellencs el reclamen en una acta a l'Acord del Ple de l'Ajuntament:⁴ *atendiendo el grado de ilustración de estos habitantes y los vehementes deseos demostrados por los mismos de instruirse (...) y que careciendo el municipio de recursos al efecto para la provisión de obras a la esperada Biblioteca; proponía a la Corporación dirigiera al Gobierno una atenta solicitud imperando al mismo que en bien de estos vecinos, del municipio y de la ilustración de los pueblos, se digne disponer sean destinadas a la Biblioteca popular de la villa de Palafrugell las obras necesarias y que el Gobierno considere oportunas.*

A més a més s'hi comentava que fins i tot ja disposaven de local i de bibliotecari, Juan Llaviá, professor de instrucció primària. A aquest clam popular, el 1923, s'hi afegeixen els noms de personatges il·lustres, com els de Josep Irla o Josep Pla en un acord del Ple del 9 de febrer. A més, en el setmanari Baix Empordà del 10 de gener de 1931 (número 1123), el dia de la firma de l'escriptura de compra del solar on hi anirà la biblioteca, s'hi pot llegir: «i bastir-hi sense luxes, ni pretensions, però el suficient apte per a ésser el fogar de la cultura palafrugellenca». Aquests anhels troben el seu fruit amb la tan desitjada biblioteca quan arribà, finalment, el 24 de juliol de 1938. Però per acabar aquest apartat ens agradaria recuperar el fragment final de la tesi de Jordi Llobet, que recull el testimoni de Glòria Sancho, la directora de la biblioteca de Sallent, el 1923, conscient d'haver donat una passa en aquest camí de les primeres biblioteques populars: «Amb tota sol·licitud i amor he anat observant els diferents aspectes que ha presentat en la seva evolució, anotant les palpitations en aquesta vida, que no solament ens interessa pel moment actual, sinó per la importància i transcendència que podrà tenir en l'esdevenidor, quan ja de nosaltres, els que hem guiat els primers passos d'aquesta existència, no en quedi al-

4 Arxiu Municipal de Palafrugell (AMP), fons Ajuntament de Palafrugell, Actes del Ple, 10-10-1872.

tre record que aquestes notes que avui aportem, les quals tindran llavors, no obstant sa humil procedència, un valor remarcable si poden mostrar amb claredat i gradació totes les evolucions que ha experimentat des dels seus començos una obra que llavors estarà en plena eficàcia i utilitat. Quina satisfacció serà, doncs, per a nosaltres l'haver contribuït, amb aquestes modestes i mal perfilades notes, a la formació documental de la història de les Biblioteques Populars».⁵

3. ELS TRES EDIFICIS

Per a construir la primera seu de la biblioteca a Palafrugell varen caldre diverses instàncies a la Diputació de Girona, al President de la Generalitat i, fins i tot, la donació de 6000 pessetes del llavors alcalde Joan Miquel i Avellí. L'any 1933 –després de seixanta anys de la primera petició– es va dur a terme l'acte de col·locació de la primera pedra de la tan ansiada Biblioteca, esdevenint un dels actes commemoratius del segon aniversari de la proclamació de la Segona República.

L'edifici, projectat per Emili Blanch, fou inaugurat el 24 de juliol de 1938 pel president de la Generalitat de Catalunya Lluís Companys coincidint amb la festa major local (Fig. 2).

Arribats els anys seixanta del s. XX, la seu de la Casa de la Vila es traslladà al palauet de Can Bech. Això provocà un notable desplaçament d'entitats cap a aquell sector, així com la projecció d'una Casa de Cultura de nova planta a l'avinguda de Josep Pla, on s'hi va voler traslladar també la Biblioteca (Canes, 1898, p.19-23).

El 22 de juliol de 1967 (festa major) es dugué a terme la inauguració oficial de la biblioteca i Casa de Cultura Josep Pla, coincidint amb el 70è aniversari de l'escriptor. El nou edifici fou projectat i realitzat per Masramon-Duixans Arquitectes, representants de l'arquitectura progressista i internacional (Fig. 3).

Cada cop més, la Biblioteca va necessitar poder ampliar el seu fons, serveis i mitjans tècnics per a convertir-la, així, en un equipament modern i adaptat a les noves necessitats. Per tant, després de trenta-quatre anys de la inauguració de la seva segona seu, el 20 d'octubre de 2001 s'inaugurà la nova biblioteca a l'antic edifici de la Cooperativa «La Econòmica Palafrugellense», al carrer Sant Martí.

⁵ Anuari de les biblioteques populars i de les biblioteques tècniques de la Universitat Industrial (1923), p. 23.

Fig.2. Façana de la biblioteca del carrer Tarongeta. Procedència: Biblioteca de Palafrugell. Col·lecció d'imatges.

Fig.3. Edifici de la Biblioteca a l'Avinguda Josep Pla. Fotografia: Josep Trias Bofill. Procedència: Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció. Josep Trias Ferrer.

Un edifici d'estil noucentista dissenyat per Rafael Masó i reformat i ampliat com a biblioteca per l'arquitecte Jordi Casadevall (2000) (Figs. 4 i 5).

Recentment, i a càrrec del mateix arquitecte, s'ha procedit a una nova ampliació de la biblioteca amb la construcció d'un nou edifici de nova planta a la part del pati. Aquesta ampliació ha estat inaugurada la vigília de la diada d'enguany (22 d'abril de 2014), dia en què a les biblioteques de tot Catalunya celebren la Revetlla de Sant Jordi (Fig. 8).

4. ELS DIETARIS

Segons Antoni Simón (2005) podem definir dietari com un gènere de narrativa de caràcter històric que s'organitza formalment amb enregistraments apuntats dia a dia. De dietaris, en podem trobar de personals i d'institucionals. Aquests darrers, tot i atorgar una atenció preferent al dia a dia de les institucions, no descuiden el context històric de la seva època.

Els dietaris de les bibliotecàries, com a font documental de primera mà, no són només simples descripcions del funcionament i l'esdevenir de la biblioteca. Són un instrument que permet enregistrar l'experiència de la institució i de retruc orientar les actuacions de les futures bibliotecàries. Contenen anotacions referents a les estadístiques trimestrals, compra de material, catalogació del fons, preparació de les conferències i activitats, reclamacions de morosos, les sol·licituds de préstec interbibliotecari, etc. D'altra banda, aquestes anotacions es poden acompanyar de comentaris subjectius de les bibliotecàries encarregades d'escriure'ls. És el cas de la Biblioteca de Palafrugell, en què a través d'aquests comentaris podem també les seves opinions i estats d'ànim, impossibles de resseguir en altres documents oficials.

L'objectiu de la seva redacció, no era la publicació, però el temps els ha convertit en un document de gran vàlua i han estat la font principal pels autors d'aquest article durant la fase de documentació i preparació de l'exposició 75è aniversari de la Biblioteca de Palafrugell.⁶

Aquest excepcional patrimoni memorialístic es troba dipositat a l'AMP des de l'any 2007.⁷ Està inclòs dins del fons Biblioteca

6 75è Aniversari de la Biblioteca Popular de Palafrugell [en línia] <<https://docs.google.com/file/d/0B3Dk8z1WpXuheGhORUVKMXpXY0U/edit>> [consulta:14/02/2014]

7 Fons Biblioteca Pública de Palafrugell [en línia] <http://www.palafrugell.cat/images/pdf/arxiu_municipal/arxiu_fons_biblioteca_publica_palafrugell.pdf> [consulta: 14/02/2014]

Fig.4. Façana de la Biblioteca del carrer de Sant Martí. Procedència: Biblioteca de Palafrugell. Col·lecció d'imatges.

Fig. 5. Interior de la Biblioteca del carrer de Sant Martí. Procedència: Biblioteca de Palafrugell. Col·lecció d'imatges.

de Palafrugell i en són una part molt destacada. És format per nou volums, que abasten el període de 1937 fins 1977, data en què es van deixar d'escriure (Fig. 6):

Volum 1: Del 1937 al 1948

Volum 2: Del 1948 al 1951

Volum 3: Del 1951 al 1953

Volum 4: del 1953 al 1955

Volum 5: del 1955 al 1959

Volum 6: del 1959 al 1961

Volum 7: del 1961 al 1966

Volum 8: del 1967 al 1972

Volum 9: del 1972 al 1977

Tot seguit us volem oferir alguns comentaris extrets dels dietaris. Hem seguit un ordre cronològic i hem intentat corregir les errades ortogràfiques per facilitar-ne al màxim la lectura.

Com hem vist a la introducció, les ànsies dels palafrugellencs per gaudir de biblioteca van afavorir que, finalment, el 14 d'abril de 1933 es col·loqués la primera pedra. Més de quatre anys després, però, encara quedava molta feina per fer. En el primer dietari, el redactat per l'Antònia Matosas (1937-1939), trobem nombroses queixes pels maldecaps que pateixen: en els darrers dies de novembre de 1937 podem llegir com encara no tenen llums i les portes no tanquen bé. El director de l'Escola d'Arts i Oficis, Lluís Medir, les hi deixa un llum. Fins a aquell moment plegaven quan el sol es ponía. Disposaven d'una instal·lació de calefacció, però no tenien llenya per utilitzar-la. Com veurem, les queixes per fred també són molt recurrents en els primers dietaris.

Hi ha molta feina pendent abans d'obrir la biblioteca al públic i el fet d'estar enmig d'una guerra civil dificulta encara més les coses. «Acompanyades del Secretari de l'Ajuntament hem fet aquest matí, la meua companya i jo, la visita primera a la nostra Biblioteca. Hem quedat enlluernades de sol i de color verd. Contra el sol no tenim pas res a dir i contra el verd de les finestres i les portes diríem bastant si ens atrevíssim. Ja hem dit alguna cosa, però no pas tot el que se'ns ha acudit. Decidim acceptar resignadament això i tot allò altre que no ens agrada, com les taules per massa llargues i les cadires per incòmodes» (23 de novembre de 1937). Amb aquestes paraules de la directora Antònia Matosas s'inicia el primer volum dels dietaris. «Ens dediquem a comprar tota una colla de coses que ens fan falta: paper

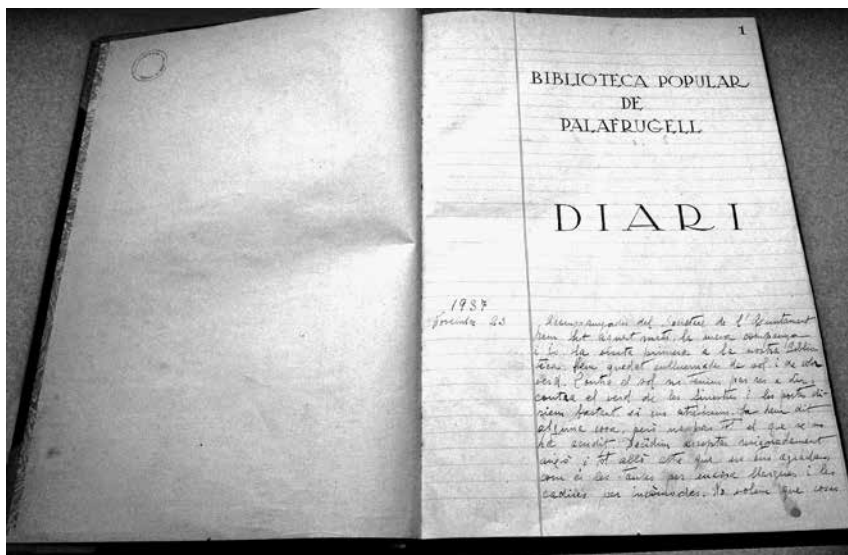

Fig. 6. Primer volum dels dietaris de les bibliotecàries, 23 de novembre de 1937.

secant, tallapapers, tinta, gomes, llapissos, etc. No hem trobat tot el que volíem. La guerra en té la culpa» (1 de desembre de 1937).

El 8 de desembre van fins a Barcelona «cansades de tren i d'auto» a una reunió amb Rubió, organitzada per la Central de Biblioteques Populars, on comencen a catalogar i decideixen establir un apartat de llibres per a joves i classificar les novel·les en sis grups, de forma conjunta.

A mitjans de desembre continua la lluita amb el fred i el braser, «que fa molt fum i poc foc», a més el carbó s'acaba i la qualitat del combustible no és l'adequada. Les barres que subjecten les cortines han de ser de filferro, «fins i tot en això es deixa sentir la guerra».

Donada la necessitat d'enllestir la feina, la catalogació conjunta dura ben poc i decideixen catalogar només per autors i així poder tenir-ho a punt pel febrer.

El 6 de gener de 1938 per comprar cortines van de viatge fins a Girona, a casa Reixac, però com aquesta botiga no les pot servir, les hi envien una mostra de qualitat bastant inferior, que accepten «ja cansades de buscar i no trobar». Tot i no disposar encara de llums, el 14 de gener visiten la biblioteca uns estudiants de batxillerat que comenten que desitgen veure-la ja oberta, a més d'una aspirant a bibliotecària que els demana informació sobre el procés i els exàmens.

Dies després es comenta «hem fet entrar la mainada que jugava al davant, 4 nenes i un nen. S'han entusiasmat amb els llibres de la secció d'infants...desgraciadament molt pobre, però a ells no els ho ha semblat pas». En aquests moments la biblioteca disposava de 2.000 llibres.

El 17 de gener hi ha queixes perquè els fusters encara no tenen la taula de la portera, «com costa enllestir les coses!». Però poc a poc van arribant les millores i el 26 de gener es deixa constància que «l'aspecte de la Biblioteca millora de dia en dia». Els dies posteriors segueixen arribant tot tipus d'objectes, i la clientela s'acreu: «La biblioteca té ja molts admiradors. Cada dia augmenten els aspirants a lector» (20 de febrer de 1938).

El 7 de març de 1938 dos soldats s'hi presenten: «Ens diuen que s'avorreixen a Palafrugell i sol·liciten ésser admesos a llegir. En enterar-se (sic) que això no és possible mentre la biblioteca no estigui inaugurada tenen una gran decepció». Tres dies després continuen les millores i el pintor ha empaperat la part superior dels vidres, «aire més de casa nostra. Fins ara semblava que ens estiguéssim a les cases dels veïns, tan clares i tan a prop les vèiem». El 15 de març: «M'han portat un peix per a la biblioteca, però tan gros que no cap a la peixera». El 17 de març tenim notícia que es restableix el servei de transport entre Palafrugell i Barcelona «interromput ja feia molts dies». Al dia següent al recader li tornen a requisar el camió.

«El Sr. Rubió, acompanyat de la bibliotecària Justa Balló i de l'estudiant de 3er curs Rosa Ricart, ha visitat per primera vegada la biblioteca, si bé massa curta, ha estat molt beneficiosa» (6 de maig de 1938).

«Han estat a Palafrugell les Bibliotecàries Granés⁸ i Espanyol, del Servei de Biblioteques del Front. Han deixat alguns llibres per als soldats aquí residents i molts per a la Biblioteca» (12 de maig de 1938).

En una nota del 27 de juny de 1938 s'esmenta el desig de Rubió de poder inaugurar la biblioteca la primera quinzena de juliol, a més d'una referència molt interessant sobre l'itinerari del bibliobús per deixar llibres als soldats del Front: «Ahir diumenge, vaig acompanyar l'Espanyol en la seva tasca de deixar llibres als soldats. Vàrem visitar els de l'Escala, Roses, Port de la Selva i Port-Bou. A les 10 h. de la nit arribàvem a Figueres». Dues setmanes després trenta-sis obres han de tornar a Figueres, perquè el bibliobús les havia deixat a Palafrugell

8 Rosa Granés Nogué era de Palafrugell, va ser directora dels Museus d'Art (avui Biblioteca del MNAC) i treballà també com a bibliotecària al Bibliobús. Va morir l'any 2007, als 93 anys.

erròniament. Quatre dies després, el 18 de juliol cal preparar la commemoració de la efemèride: «L'Ajuntament per mitjà d'una vibrant circular, ens prega que issem les banderes de Catalunya i de la República en commemoració del 19 de juliol» [Primer dia de la revolta contra la República i inici de la Guerra Civil].

La desitjada inauguració s'apropa: «L'Alcalde em fa saber que pel Conseller de Cultura [Carles Pi i Sunyer] ha estat fixada la data del 24 del corrent per a la inauguració de la Biblioteca. La notícia em sorprèn i m'afanyo a telefonar-ho al Sr. Rubió» (21 de juliol de 1938). Dos dies després, la normalitat i els preparatius tornen a la biblioteca: «Sr. Rubió i la bibliotecària de la Central, Enriqueta Casas, porten llibres nous, entre ells francesos i anglesos, en Medir dibuixa l'horari i el rètol de la Secció Juvenil».

«A les 12 del matí ha tingut lloc la inauguració de la Biblioteca. Poc abans ha arribat el bibliobús carregat amb tota una colla de bibliotecàries (Srtes. Casals, Espanyol, Díaz Plaja, Josefina Portella, Riera, Martorell i Cot). El President de la Generalitat i el Conseller de Cultura han pres part de l'acte el qual ha estat obert i clos als acords de 'Els Segadors' i l' 'Himne de Riego'. Han pronunciat discursos els Srs. Companys, Pi i Sunyer, i l'Alcalde de Palafrugell. Ha estat una festa plena de senzillesa i simpatia. Una vegada acabada el President i el seu sèquit [sic] han marxat cap a l'Escala a dinar i el Sr. Rubió i totes les bibliotecàries ho hem fet a la platja de Llafranc on ens hem divertit de debó» (24 de juliol de 1938).

Després de la inauguració del 24 de juliol, tot són bons auguris: «Primer dia de funcionament de la nostra biblioteca. Les xifres assolides són prometedores de bons èxits. L'ordre admirable». En els dies següents, les anotacions recorden que, tot i que durant la II República el paper de la dona va canviar radicalment en tots els àmbits (social, educatiu, participació política, etc.), encara quedava molt de camí per recórrer per a la seva emancipació. «Creix la xifra de lectors adults i infants. Les úniques que no fan gaire bon paper són les dones. Ahir en vingué una i avui cap. Ja són 6 però les apuntades al servei de préstec». «Davant l'aglomeració d'infants ens hem vist obligades a posar una taula més a la biblioteca. Encara així no sabem on ficar-los. N'hem despedit [sic] tres o quatre per mal creients i tres o quatre més perquè gairebé no sabien llegir. Cada dia són una colla els que enviem a rentar-se les mans (...). Avui ja han vingut 3 dones; de totes maneres els homes guanyen: avui han estat 31. Hem fet 17 préstecs» (26 i 27 de juliol de 1938). Dies després, però, «ja no vénen

tants infants i els que vénen no tenen aquella febre de canviar de llibre a cada minut. Per aconseguir això darrer ens vàrem veure obligades a adoptar mesures enèrgiques com és no voler-los donar cap llibre mentre no haguessin acabat de llegir el que ja tenien» (30 de juliol de 1938). L'endemà li envien un comunicat al Comandant Militar de la Plaça de Palafrugell perquè el Servei de Biblioteques li ha deixat un lot pels soldats, quatre dies més tard, «gran afluença de soldats!», però el lot del Servei sembla que no acaba de despertar el seu interès: «fan poc cas d'aquesta secció i s'enamoren dels nostres» (Fig. 7).

La visió de la biblioteca pública, segons la Mancomunitat, havia d'estar dominada per una estètica neta i pulcre, però aquest tema, en aquells temps difícils obligava a una lluita constant («encara no s'ha pogut aconseguir que tots els infants vinguin amb les mans netes», «síntoma de gran brutícia»).

«Molts lectors proveïts de curiositat no s'accontenten amb el primer llibre que topen, sinó que regiren tots els prestatges. Sembla que s'estudiïn la Biblioteca. Fullegen a peu dret, com si volguessin descobrir tots els secrets. Demostra un interès bastant més seriós que el de simplement passar l'estona i és presagi de bons resultats» (8 d'agost de 1938).

Poc a poc sembla que va creixent l'interès per les novel·les d'aventures, com Tarzan i les obres d'autors com ara Karl May i Salgari: «les poques noies que venen es decanten a la novel·la rosa, són tan poques que això no significa res. Quan el públic femení augmenti podrem judicar millor els seus gustos».

Els soldats segueixen fent vida al voltant de la biblioteca, el 18 d'agost hi ha notícia que han fet donació de tres números de la revista URSS, un llibre de Gustau Le Bon (*Las civilizaciones de la Índia*) i un poemari d'Artur Tuset Revoltós i també per fora, atès que el 19 d'agost de 1938 hi ha la notícia d'un ball organitzat pels soldats del Cos de Trens.

La biblioteca continua irradiant febre lectora. El 20 d'agost «42 préstecs i molts lectors», l'endemà, un tal Puig visita la biblioteca i comenta que està organitzant-ne una a l'Escala i necessita assessorament. El dia 25, un pare demana no deixar en préstec més llibres al seu fill perquè ha d'examinar-se i dissimuladament col·loca la novel·la d'aventures sobre el llibre de text, el pare assegura a més, que ja s'ha llegit així «tots els Tarzans». Una mare vol supervisar els llibres infantils en el sentit de la moralitat.

Fig.7. Paulina Rodríguez al taulell i Maria Isabel Peya ordenant llibres a la prestatgeria, c. 1959. Fotografia: autor desconegut. Procedència: Arxiu Municipal de Palafrugell. Col·lecció Bernat Causa.

18 de setembre de 1938: «El Restaurant Popular tanca per falta de menjar. No hi ha cap més fonda o despensa per mantenir-nos».

El dia 21 hi ha la notícia que Sebastià Corredor, fill de Palafrugell i resident a Barcelona, on treballa de mestre, dóna a la biblioteca el volum *Nocions d'Història i de Filosofia de Serra i Moret, La llave del marxismo, etc.*, i s'interessa molt per la biblioteca. A més, corren rumors que els soldats del Cos de Trens abandonaran Palafrugell en pocs dies, per tant l'Antònia Matosas decideix excloure'ls del préstec perquè així no desapareguin els llibres, se'n lamenta perquè les estadístiques baixaran, així com el nombre de lectors, però aviat troba compensació amb el fet que poc a poc va pujant l'afluència de «lectors femenines», «les dones comencen a fer bon paper i la cantarella de "volem novel·la rosa", si bé encara ressona de tant en tant, ha perdut la seva persistència». La gran aglomeració de nens dels primers dies ha disminuït, però augmenten les cares noves. A partir del 3 d'octubre de 1938, hi ha nou horari: enlloc de cinc a vuit de la tarda, s'obre de tres a sis.

El 13 d'octubre de 1938 els soldats marxen de la vila i les bibliotecàries, a les nou de la nit «a la claror d'un trist llum de benzina» han anat a reclamar els llibres deixats i no retornats. Els en falten

dos i el Capità assegura que els tornarà dissabte vinent quan torni a Palafrugell. La seva absència es nota perquè una setmana després llegim: «Avorriment en tots els sentits».

El 21 d'octubre continuen els problemes amb el racionament, «A la Fonda [Can Patlleri] ja ens admeten mentre nosaltres portem alguna cosa de menjar». Antònia Matosas confesa cert malestar per por a acabar com les companyes de Manresa, que estan a punt de tancar la biblioteca perquè ningú les pot mantenir.

El 28 d'octubre no hi ha electricitat, «són les 5,5 i és ja gairebé fosc». Però continua la concurrència, «molts lectors i molts préstecs». Els problemes de racionament continuen igual, fins al punt que el 9 de novembre de 1938 podem llegir: «he dedicat la tarda a seguir cases de pagès de la rodalia per veure si és possible trobar qui ens pugui mantenir, però a totes es queixen de la falta de menjar...ni tan sols volen escoltar les condicions».

Dos dies després, Antònia Matosas i Carme Portella li plantegen a l'alcalde de tancar la biblioteca, als tres mesos de vida, pel problema del racionament. Aquest els assegura que rebran un racionament extraordinari.

El 16 de novembre deixen vint-i-dos llibres en préstec als soldats del Quart Sector de Defensa de Costes de Palamós i també queda anotada aquesta observació: «una lectora va demanar-nos un dia en quin prestatge trobaria la literatura de senyora. Em penso que no cal comentari». El dia 26 de novembre podem llegir que han anat molts infants a la biblioteca perquè és dissabte, l'escola està tancada i fa fred. També que hi ha llibres per l'encarregat del Grup Mòbil de Muntanya, Manuel Manresa, en substitució de Joan Prenafeta. El 27 de novembre la biblioteca està plena i dos dies després continua la multitud de públic infantil, aquest cop per culpa d'una epidèmia de diftèria que ha fet tancar les escoles. Pocs dies després han de tancar la biblioteca pel mateix motiu. L'endemà, Assumpció Feliu presenta una instància per crear una filial de la biblioteca a Llofriu, on ja disposen del primer lot de llibres.

«La pensió on vivim s'ha traslladat a la platja de Tamariu per por als bombardeigs. Ara tenim una hora de camí» (9 de desembre de 1938).

Ateses les circumstàncies, decideixen que la Carme Portella vagi a treballar als matins i l'Antònia Matosas a les tardes. El 15 de gener de 1939 «passada l'epidèmia de diftèria hem obert la biblioteca als infants». El 20 de gener s'anuncia que «han arribat a Palafrugell un

miler d'internacionals». Els lectors han passat a ser d'entre 1 i 10 al dia a 24. Al cap de quatre dies «han marxat gairebé tots». I tres dies després, «ha arribat un altre grup d'internacionals».

Acabada la Guerra Civil i extingida la Generalitat, la biblioteca passa a dependre de la Diputació de Girona. Durant tots aquests anys els dietaris es van redactar amb certa regularitat. Només el període en què Josep Ganiguer treballa com a bibliotecari interí (1940-1944) es descuida la tasca de redacció del dietari. Així ho fa saber la seva successora en el càrrec, Margarida Massaguer (1944-1945) fent aquesta observació el primer dia que reprèn la redacció del dietari: Hoy día 3 de julio he tomado posesión de mi cargo como bibliotecaria de Palafrugell. Durante 4 años estuvo a cargo del Sr. Ganiguer. El edificio es magnífico; mucho sol, mucho aire, pero todas las ventajas han quedado completamente anuladas por la enorme suciedad que hay y por el desorden que reina en todos los sentidos. No puedo describir el aspecto que tenía, más que una biblioteca, podría decir que era un almacén de un traperero. Suciedad, polvo, libros rotos por todos los sitios, trozos de periódicos, libros de la sala infantil completamente destrozados etc, etc; una pena tan grande hacía que casi no hubiera palabras por hablar (3, 4, 5 i 6 juliol de 1944).

Ja en plena dictadura franquista la redacció del dietari es fa en castellà i així seguirà fins al final. Ens hem trobat alguns escrits en català entremig de les anotacions quotidianes⁹, que semblen produïts, segurament, per distracció. Com hem pogut llegir abans, quan Margarida Massaguer reprèn l'activitat com a directora en funcions el 3 de juny de 1944, es troba amb la biblioteca potes enlaire, tot desordenat i en unes condicions pèssimes de salubritat. Per això, l'endemà torna a la biblioteca amb Ganiguer per aclarir el que ha passat, però en lloc de treure'n l'entrellat, la cosa empitjora: Su aspecto ya es bastante para que uno se de cuenta de qué vicio padece (...) ahora el local es verdaderamente un asco (...) porqueria acumulada durante 4 años (...). La mujer que me ayudaba me dijo que el Sr. Ganiguer no quería de ninguna de las maneras que le limpiaran sus cosas (...) la mesa de préstamo era donde todo estaba acumulado. Papeles, cartas particulares sin sobres ni nada, llaves, tinteros, libros rotos, trapos, calcetines sucios!, botellas de coñac, colillas de cigarros a centenares, etc., etc. (...) todo estaba impregnado de un olor a cosa carcomida espantoso (...). Yo creo que esto era la vivienda, pues el pan seco, la longaniza y el chocolate estaban alternando con todo

⁹ El 5 d'octubre de 1944 hi ha una anotació en català i el 9 d'octubre una altra que barreja català i castellà.

lo descrito ya. Juanita ha encontrado unos calzoncillos en el w.c. y en el lavabo.

El 7 i 8 de juliol continua la descripció de l'estat lamentable de la biblioteca: hemos quitado todos los animales disecados que estaban puestos encima de las estanterias y que daban a la biblioteca un aspecto de Museo Zoológico y no de Biblioteca Popular. Tot i disposar d'una gran instal·lació de vàters i lavabos, no tenien aigua corrent, la neteja, doncs, s'havia de realitzar anant a buscar l'aigua a una casa propera. Els llibres prestats no figuren enlloc. Lluís Medir, el director de l'Escola d'Arts i Oficis, informa a Margarida Massaguer que la mateixa portera que treballava amb Antònia Matosas i Carme Portella vol tornar a treballar i així és com el 27 de juliol, Catalina Carreras, la portera, recupera el seu treball.

Hay muchas moscas en la biblioteca (...) hay una casa de payés enfrente y esto hace que entren una cantidad exagerada (8 d'agost de 1944).

Després d'un trimestre tancada, el 15 de setembre de 1944 s'obre de nou al públic, però no hi entra ningú. Segons càlculs fets per Margarida Massaguer, s'han perdut 325 llibres, que poden ser que estiguin prestats, trencats o extraviats. Per a posar-hi ordre decideix tancar el préstec fins l'u d'octubre. Temo que costará mucho acostumbrarles a que vengan a leer aquí (16 de setembre).

A última hora de la mañana ha venido una lectora pidiendo si teniamos algo sobre la Costa Brava. Con mucha tristeza he tenido que decirle que no. Que Palafrugell, el centro de la Costa Brava, no tenga nada es horroroso. He dicho que fuera a la biblioteca del Fraternal (23 de setembre de 1944).

La biblioteca del Centre Fraternal era una biblioteca destinada tant a socis com a no socis de l'entitat, que va començar a funcionar el 1898 i fou la més important, quant a volum bibliogràfic, de la comarca al llarg del primer terç del segle XX (Fenoll, 2012).

Com que les tasques de neteja i posada al dia havien de continuar, el 14 d'octubre Massaguer li demana a l'Alcalde que arregli un lavabo perquè els nens no hagin d'anar a casa a rentar-se a les mans.

El 12 de gener de 1945 s'informa que ha nevat intensament a Palafrugell, més de vint centímetres de gruix. Fa molt de fred i estan sense llum. A la sala infantil, triomfen els Flechas y Pelayos i n'hi ha que fins i tot arrenquen els dibuixos amb una Gillette. El 20 de gener de 1945 hace mucho frío i hi ha pocs lectors, entre tres i quatre diaris, quan la calefacció funciona arriben als sis o set.

Hoy me he enterado que José Pla ha publicado un nuevo libro, Un señor de Barcelona, vale 40 ptas. Francamente encuentro que un donativo de un ejemplar no seria ninguna cosa excepcional, muy al contrario muy natural (5 de març de 1945). L'endemà, la bibliotecària visita el mas Pla per demanar a l'escriptor si vol donar una conferència (tema lliure) o fer alguna activitat.

El 17 de maig de 1945 Margarida Massaguer rep les estadístiques de la Diputació de Girona i afirma sentir enveja al comprovar que durant el 1938 arribaven a tenir entre 30 i 40 persones al dia.

El 2 de juliol de 1945 s'enregistra al dietari la notícia que la bibliotecària Maria Rosa Campeny ha triat Palafrugell com a destí per a treballar-hi i demana informació sobre la gent i la biblioteca. Massaguer diu: Me sabe mal tener que dejar esta biblioteca, empezaba a quererla mucho. El 16 de juliol arriba Campeny i s'està a la mateixa pensió. El 31 de juliol és l'últim dia de Margarida Massaguer, a partir d'ara l'autora del dietari serà Maria Rosa Campeny. Durant el mes de setembre Campeny informa que han augmentat els préstecs i els usuaris. Però el dia 10 de setembre: Poca gente otra vez. La villa se prepara para recibir los ciclistas de la XXV Vuelta a Cataluña. I l'endemà, han llegado los ciclistas. En la biblioteca nadie. Una setmana després: He tenido que comprar una vela. A las ocho ya no se puede estar sin luz artificial y la electricidad no la dan hasta las ocho y media (18 de setembre de 1945).

Durant el mes d'octubre, els dies que hi ha restricció elèctrica, la biblioteca obre quan donen la llum i tanca a les nou. La mainada continua donant molta feina a les bibliotecàries: Vienen unos niños insoportables. En la Escuela no nos han enseñado a tratar con salvajes. Hay que exponer en alguna reunión si es lícito dar alguna bofetada de cuando en cuando en una biblioteca (5 i 6 de novembre de 1945). No sabem si aquest problema es va tractar durant alguna reunió, però el cas és que el 14 de desembre Campeny va decidir passar a l'acció: Esta tarde me he visto obligada a dar un bofetón a un muchacho; no sé como se llama pero no hacía más que ruido y llevaba las manos pringosas, he intentado echarlo y como no quería marcharse ha sido entonces cuando le he pegado. Ha soltado una blasfemia asquerosa pero se ha marchado no sin antes insultarme; por un momento he temido que me pegase él. Ha sido muy desagradable.

L'1 de febrer de 1946: Han venido muchos niños, son muy indisciplinados y han hecho bastante ruido.

El 6 de febrer de 1946 hi ha escrit Dia de la Liberación de Palafrugell. Les tropes franquistes van arribar a Palafrugell el 6 de febrer de 1939 (Molinas, 2006, p. 29), per tant aquesta és la data de la fi de la Guerra Civil a la vila, i aquest dia passa a ser motiu de celebració oficial.

Sembla que Campeny no acaba de trobar-se a gust a Palafrugell i desitja marxar. El 21 de febrer comenta que li han ofert feina a Barcelona i demana excedència per un any, si no me la concedieran me marcharía igual (...) las cosas estan tan mal para vivir. La setmana següent en dóna més detalls: He dicho a Catalina y al Sr. Medir que me marchó. No parece que les haya sorprendido. Quizá les sorprendía que me estuviera aquí. Están convencidos de que me voy fastidiadísima y no es verdad. He encontrado gente muy simpática y el país es extraordinariamente agradable y bonito. Si he fracasado no ha sido por otra cosa que por culpa mía. No he sido simpática porque no he puesto absolutamente nada por mi parte para serlo (28 de febrer de 1946). El 27 de març li comuniquen a Campeny que li han denegat l'excedència i presenta la renúncia al seu càrrec.

El 10 de gener de 1947 es presenta la nova autora del dietari, Elvira de Llobet, auxiliar i directora en funcions. Els seus primers escrits són: no conozco nada de la población i Hace mucho frio en el local. Tres dies després el panorama és descoratjador: Por la mañana sólo un lector. Els dies 27 i 28 de gener de 1947 la neu agreuja encara més les circumstàncies: Incomunicados por la nieve, el frío es intenso, poca gente anda por las calles. El 7 de febrer tornem a trobar Lluís Medir donant un cop de mà a les bibliotecàries: El Sr. Medir me ayuda mucho en el sentido de orientar a los lectores y elección de obras en consonancia a las necesidades del pueblo.

El 3 i 4 de març de 1947 se'ns informa que la revista Siluetas té molt d'èxit entre les lectures i el 26 de juny s'anota que tienen mucho éxito las obras de Agustí, Mariona Rebull y el Viudo Rius se esperan y piden continuamente.

Els dies 27 i 28 de juny hi anuncien «cap lector, molta calor». Els dies 10 i 11 de juliol el tema és una conferència de Lluís Pericot, eminent prehistoriador de casa nostra, sota el títol «Prehistoria y arqueologia ampurdanesa»: ha sido un éxito, hubo bastante público a pesar de que a las 10 o a la misma hora habia sardanas en la plaza del pueblo. Entre 60 i 70 personas hi van acudir. El mateix dia 10 hi ha escrit bastante público y tambien préstamo.

El 10 d'agost de 1949 Paulina Rodríguez Juanola, auxiliar entre 1947 i 1967, escriu *Elvira se ha marchado de vacaciones*. Se ha inscrito un lector. Poco público. En endavant la majoria d'anotacions estan relacionades amb la correspondència, les estadístiques, les adquisicions o les donacions dels usuaris, com el cas de Jaume Isern, que al llarg dels anys apareix varies vegades perquè realitza la donació d'algun llibre a la biblioteca. El 28 d'abril de 1951 el doctor Pericot torna a la biblioteca de Palafrugell per donar-hi una conferència, aquest cop sota el títol «La prehistoria en esta provincia»: Hemos tenido numerosos visitantes con motivo de la conferencia pronunciada por el Dr. Pericot. El 22 de novembre d'aquest mateix any es parla de xifres rècord d'assistents i préstecs, en comparació amb anys anteriors.

Cap a la primavera de 1967, ja instal·lats a la nova biblioteca, es produeix el trasllat del fons bibliogràfic i documental al nou edifici. El 1973, Josep Pla dóna la seva biblioteca particular amb 5.000 volums i es crea la Fundació Josep Pla amb seu a Palafrugell, que és gestionada a part de la Biblioteca pública. Així el 3 de juliol de 1967, gairebé trenta anys després de la inauguració de la primera biblioteca del carrer Tarongeta, Maria Isabel Peya, directora del 1957 al 1964, escriu: *Voy a Gerona a hablar con el Sr. Solà para tratar sobre quién puede ayudarme en el traslado de la Nueva Biblioteca, ante la imposibilidad de hacer venir a alguien, acordamos me ayudará Paulina, la pagaran en el mes de Julio, pero yo tendré que quedarme un mes sin substituta, pues en compensación sólo te pagaran 11 meses en lugar de los 12. Todo sea por la Nueva Biblioteca! Ruego al Señor me haga encontrar pronto una buena compañera eficaz e inteligente.*

La darrera anotació que trobem als dietaris correspon al dia 3 de novembre de 1977. La bibliotecària Anna Maria Quintana (1963-1988) escriu: *Festividad de Todos los Santos. Tendrían que cambiar algunos tubos de la calefacción. Mañana iré al Ayuntamiento. Deben darse prisa. Nos espera un jaleo y todo a última hora. Remitimos las estadísticas al E. E. Rosa sella libros (1, 2 i 3 de novembre de 1977).*

No coneixem la raó per la qual Anna Maria Quintana va deixar d'escriure al dietari tot i continuar en actiu fins el 1988. Amb ella es tanca una etapa. Les bibliotecàries que la van succeir no continuarien amb aquests redactats que tants bons moments ens han permès rememorar.

La lectura dels dietaris ens ha permès establir la relació de les diferents bibliotecàries que al llarg del temps, amb la seva dedicació,

Fig. 8. La nova sala polivalent de la Biblioteca. Fotografia: Àlex Cebollero.

implicació i vocació, han fet possible que la Biblioteca de Palafrugell sigui el que és avui en dia:¹⁰

Antonia Matosas (1937-1939), directora.

Margarida Massaguer (1944-1945), auxiliar i directora en funcions.

Maria Rosa Campeny (1945 - 1946), directora.

Elvira de Llobet (1946- 1957), auxiliar.

Paulina Rodriguez (1947- 1967), auxiliar.

Rosa Pagès Font (1967 - 1997), auxiliar.

Maria Isabel Peya (1957- 1964), directora.

Anna Maria Quintana (1963-1988), directora.

El 20 d'octubre de 2001, data d'inauguració de l'actual seu, la Biblioteca de Palafrugell amplià el seu fons, equipaments, serveis i mitjans tècnics per a poder convertir-se en un centre actiu de cultura, un referent per a la població de Palafrugell i en un servei de biblioteca moderna (Fig. 8). Actualment, la mitjana d'usuaris al dia ha passat a ser d'entre 450 i 500 persones (dades de març de 2014), res a veure, doncs, amb les xifres citades als dietaris.

¹⁰ Les dates extremes que indiquem per a cada bibliotecària s'han de considerar aproximades, i podrien ser susceptibles de major precisió o modificació en ulteriors estudis.

BIBLIOGRAFIA

- Anuari Anuari de les biblioteques populars i de les biblioteques tècniques de la Universitat Industrial. Barcelona: Mancomunitat de Catalunya, [1922-1923].
- CANES, J. M. (1989). "La Biblioteca Popular de Palafrugell, recull de dades per a una història d'aquest Centre". Dins: Palació Frugelli: Miscel·lània. Palafrugell: Ajuntament de Palafrugell, 1989. p. 18-23
- FENOLL, C. (2012). "La biblioteca". Dins: El Fraternal 125 anys (1887 - 2012). Palafrugell: Centre Fraternal Societat Cultural i Recreativa, 2012, p. 48-55.
- FIGAROLA, D. (2005). "El foment de la lectura: els llibres dels servites d'Empúries i la biblioteca popular de Palafrugell". Estudis del Baix Empordà, 24 (2005), p. 85-110.
- GAITX, J. (edició) (2006). Memòria de la República i la Guerra Civil: el testimoni de Lluís Ros i Medir: 1932 - 1938. Palafrugell: Ajuntament de Palafrugell, 2006. 170 p.
- LLOBET, J. (2008). Lectura i biblioteques populars. Model de col·lecció i lectura a les biblioteques populars de la Mancomunitat de Catalunya: 1918 - 1922. Tesi doctoral, UB, Departament de Biblioteconomia i Documentació, 2008.
- MAÑÀ, T. (2010). "Les biblioteques populars de la Mancomunitat". Cercles. Revista d'història cultural, 13, (2010), p. 44-60.
- MAYOL, C. (2005). "La Xarxa de Biblioteques 1915-2004: una història que mira al futur" [en línia]. BiD, 14, (juny 2005) <<http://bid.ub.edu/14mayol.htm>> [Consulta: 24, febrer, 2014]
- MOLINAS, L. (2006). ...I també hi va haver una llarga postguerra (testimoniatsges). Palafrugell: Gràfiques Agustí, 2006. 140 p.
- RODRIGO, A. M. (2008-2009). Las bibliotecas públicas durante el primer franquismo: entre la continuidad y la ruptura. Memòria de Màster, Departament d'Història Contemporània, Universidad Complutense de Madrid, 2008-2009.
- ROVIRA, T. (2005). "La xarxa catalana de Biblioteques Populars: dels orígens a la desfeta del 1939". ITEM, 14 (2005), p. 5-20.
- SAN SEGUNDO, R. (2000). "La actividad bibliotecaria durante la segunda república española". Dins: Teoría, historia y metodología de las ciencias de la documentación (1975-2000). Madrid: Facultad de Ciencias de la Información, Departamento de Biblioteconomía y Documentación, 2000.
- SIMÓN, A. (2005). "Un dietari institucional fins ara ignorat. El dietari del Reial Consell Criminal". Manuscrits, 23 (2005), p. 97-108.
- "Solts i Noves". Setmanari Baix-Empordà, 1149 (any XXIII) 21/11/1923: 2.
- 75è Aniversari de la Biblioteca Popular de Palafrugell [en línia] <<https://docs.google.com/file/d/0B3Dk8z1WpXuHeGhORUVKMxpXYOU/edit>> [consulta:14/02/2014].
- Fons Biblioteca Pública de Palafrugell [en línia] <http://www.palafrugell.cat/images/pdf/arxiu_municipal/arxiu_fons_biblioteca_publica_palafrugell.pdf> [consulta: 14/02/2014].

FONTS DOCUMENTALS

AMP, fons Ajuntament de Palafrugell, Actes del Ple, 10-10-1872 i 16-02-1923.

AMP, fons d'Institucions, Biblioteca Pública de Palafrugell, Dietaris de les bibliotecàries.